De allocatie van de personele middelen (o.b.v. de werklastmeting)

EXECUTIVE SUMMARY

Inleiding

In een organisatie als de rechterlijke macht, waar personeelskosten een groot deel van de totale uitgaven uitmaken, is personeelsplanning van groot belang. Het ontwikkelen van een instrument om de werklast te meten, gebaseerd op objectieve en uniforme metingen bij de hoven en rechtbanken, was dan ook noodzakelijk.

Het College van de hoven en rechtbanken werd in 2014 opgericht en kreeg de opdracht het instrument voor het meten van de werklast te ontwikkelen.

Het meten van de werklast van rechters, belangrijk voor alle betrokkenen

Het meten van de werklast van rechters is noodzakelijk en belangrijk voor alle betrokkenen, of het nu gaat om burgers, politici of de magistraten. Voor burgers is het belangrijk om binnen een redelijke termijn een vonnis te krijgen. Dit betekent dat hun zaak zo snel mogelijk moet worden behandeld. Voor politici is het essentieel te kunnen beoordelen hoeveel budget er nodig is om te investeren in het aantal rechters per hof/rechtbank zodat aan de burger een goed functionerende justitie kan geboden worden. De rechters ten slotte moeten met voldoende zijn om de werklast aan te kunnen.

De meting heeft het mogelijk gemaakt de zware werklast van de rechters te objectiveren. In de verschillende gerechtelijke entiteiten werkt de gemiddelde rechter 52,8 uur per week. De situatie is zeer ernstig bij de rechtbanken van eerste aanleg en de hoven van beroep, waar het gemiddelde rond de 54 uur per week ligt. Deze zware werklast gaat ten koste van zowel de efficiëntie van het rechtssysteem als de aantrekkelijkheid van het beroep van rechter.

Het aantal zaken dat jaarlijks door rechters wordt behandeld, varieert. Zo zijn er ongeveer 250.000 zaken per jaar bij de rechtbanken van eerste aanleg (assisenzaken en dossiers bij de strafuitvoeringsrechtbanken niet meegerekend), bijna 263.000 dossiers bij de vredegerechten, meer dan 165.000 zaken bij de politierechtbanken, meer dan 81.000 zaken bij de ondernemingsrechtbanken, ongeveer 47.000 zaken bij

de arbeidsrechtbanken, bijna 33.000 zaken bij de hoven van beroep (assisenzaken niet meegerekend) en bijna 4.000 dossiers bij de arbeidshoven.

Het werk van rechters in kaart gebracht

Het werk van rechters is steeds nauwkeuriger in kaart gebracht vanuit drie invalshoeken. Ten eerste werden de statistische gegevens uitgezuiverd en gekoppeld aan een gemiddeld gewicht per soort zaak, ten tweede werden de aldus bekomen resultaten vergeleken met de concrete manier waarop overal ter plaatse het werk werd verdeeld, en ten derde werd de globale werklast gemeten op basis van zelfregistratie van 70% van alle rechters.

Al deze resultaten werden met elkaar vergeleken, waardoor een algemeen beeld van de werklast werd verkregen.

Het was niet eenvoudig om een meetinstrument te ontwikkelen, omdat de werklast bij de behandeling van de verschillende soorten zaken aanzienlijk kan verschillen. Een dossier geopend voor een eenvoudige verkeersovertreding bestaat doorgaans uit slechts een twintigtal bladzijden. Andere zaken kunnen tienduizenden pagina's tellen. Dit geldt met name voor complexe strafzaken die verband houden met criminele organisaties. Het volstaat dus niet om het aantal dossiers te tellen, maar er moet ook een bepaald gewicht worden toegekend aan elk dossier volgens zijn complexiteit.

43% meer rechters voor snellere doorlooptijden

Het meetinstrument heeft het mogelijk gemaakt om vast te stellen dat er in ons land idealiter **43% meer rechters nodig** zouden zijn om alle binnenkomende zaken zo snel mogelijk af te handelen, ervan uitgaande dat er geen overuren worden gemaakt en dat er een normaal evenwicht tussen privéleven en werk wordt bereikt.

Dit grote bijkomende aantal is nodig als rechters voortaan 38 uur per week zouden werken zoals werknemers in andere sectoren. Rechters presteren nu abnormaal veel overuren. De rechters zijn bereid overuren te doen gezien het grote maatschappelijk belang van hun functie, maar binnen redelijke grenzen.

Helaas leven we niet in een ideale wereld en het College van de hoven en rechtbanken is er zich van bewust dat de doelstelling van 43% meer rechters alleen op lange termijn kan worden bereikt.

De verschillende actoren hebben verschillende belangen. De politiek wenst de budgetten te beperken. De burger wenst efficiënte rechtspraak. Rechters van hun kant willen dat zaken binnen een redelijk tijdsbestek kunnen worden behandeld, dat ze voldoende tijd aan een zaak kunnen besteden en dat hun werklast beheersbaar blijft.

Deze belangen functioneren als communicerende vaten:

- Als het budget beperkt moet worden, moeten er meer overuren gepresteerd worden;
- Als het aantal overuren moet worden beperkt, moet een groter budget worden toegewezen aan de personele middelen;

- Als iedereen voet bij stuk houdt, is het niet langer mogelijk om hetzelfde werk af te leveren als voorheen en worden de doorlooptijden bijgevolg langer.

Er moet dus een evenwicht worden gevonden tussen deze spanningsvelden om justitie doeltreffend te laten functioneren.

Concreet

De werklastmeting laat nu toe de gevolgen van een eventuele aanpassing van de budgettaire en personele variabelen te berekenen. Volgende voorbeelden illustreren dit:

Voorbeeld 1:

Zelfs met een **budgetverhoging** ten behoeve van **20,4%** meer rechters zouden de rechters nog steeds gemiddeld **46 uur** per week moeten werken om de doorlooptijden niet te laten toenemen.

Voorbeeld 2:

Zelfs met een **budgetverhoging** ten behoeve van **26,73%** meer rechters zouden de rechters nog steeds gemiddeld **44 uur** per week moeten werken om de doorlooptijden niet te laten toenemen.

Voorbeeld 3:

Zelfs met een **budgetverhoging** ten behoeve van **35%** meer rechters zouden de rechters nog steeds gemiddeld **41 uur** per week moeten werken om de doorlooptijden niet te laten toenemen.

Wat met de griffiers en het gerechtspersoneel?

Hoewel de wetgever nooit wetsbepalingen heeft gemaakt over een werklastmeting van het ondersteunend personeel (griffiers en gerechtspersoneel) heeft het College van de hoven en rechtbanken ook een begin gemaakt van meting van deze personeelsleden. Het College heeft eerste resultaten verkregen die door een werkgroep van hoofdgriffiers nader moeten worden geanalyseerd.